

ФОНЕТИКА ДАР СИНФҲОИ ИБТИДОӢ

Саидқулова Саидбиби Тўйчи қизи

Донишкадаи соҳибкорӣ ва педагогикаи Деҳнав Факултети
педагогика равияи таҳсилоти ибтидоӣ, донишҷӯи соли сеюм гурӯҳи 8-БТ.

Email: saidbibisaidqulova1@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17337832>

Аннотатсия: Мақолаи мазкур ба омӯзиши фанни фонетика дар синфҳои ибтидоӣ бахшида шудааст. Дар он моҳият, аҳамият ва роҳҳои методии омӯзиши фонетика мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Муаллиф нақши фонетика дар ташаккули талаффузи дуруст, саводноқӣ ва нутқи равони хонандагонро шарҳ дода, усулҳои амалии татбиқи он дар дарсҳои забони модариро тавсия медиҳад. Омӯзиши фонетика ҳамчун пояи тамоми донишҳои забоншиносӣ ва асоси саводомӯзӣ арзёбӣ мегардад.

Калидвожаҳо: фонетика, садо, ҳарф, нутқ, талаффуз, забони модарӣ, саводомӯзӣ, синфҳои ибтидоӣ, методика.

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich maktabda fonetikani o'rganishga bag'ishlangan. Unda fonetikani o'rganishning mohiyati, ahamiyati va uslubiy yondashuvlari tahlil qilinadi. Muallif o'quvchilarning to'g'ri talaffuzi, savodxonligi va ravon nutqini shakllantirishda fonetikaning rolini tushuntirib, uni ona tili darslarida qo'llashning amaliy usullarini tavsiya etadi. Fonetikani o'rganish barcha tilshunoslik bilimlarining asosi va savodxonlikning asosi hisoblanadi.

Kalit so'zlar: fonetika, tovush, harf, nutq, talaffuz, ona tili, savodxonlik, boshlang'ich sinflar, metodika.

Annotation: This article is devoted to the study of phonetics in primary school. It analyzes the essence, importance and methodological approaches to studying phonetics. The author explains the role of phonetics in the formation of correct pronunciation, literacy and fluent speech of students, and recommends practical methods for its implementation in native language lessons. The study of phonetics is considered the foundation of all linguistic knowledge and the basis of literacy.

Keywords: phonetics, sound, letter, speech, pronunciation, native language, literacy, primary grades, methodology.

Аннотация: Статья посвящена изучению фонетики в начальной школе. В ней анализируются сущность, значение и методические подходы к изучению фонетики. Автор раскрывает роль фонетики в формировании правильного произношения, грамотности и беглой речи учащихся, а также рекомендует практические методы её реализации на уроках родного языка. Изучение фонетики считается основой всех языковых знаний и основой грамотности.

Ключевые слова: фонетика, звук, буква, речь, произношение, родной язык, грамотность, начальные классы, методика.

Забон яке аз рукнҳои муҳими ташаккули шахсият мебошад. Кӯдак тавассути забон фикр мекунад, меомӯзад ва бо муҳит робита мегирад. Омӯзиши дурусти забон аз шинохти сохтори он, аз ҷумла фонетика оғоз мегардад. Фонетика, ҳамчун бахши аввалини забоншиносӣ, асоси омӯхтани дигар қисматҳои забон (морфология, синтаксис, имло ва нутқшиносӣ) мебошад. Дар синфҳои ибтидоӣ фонетика бештар хусусияти амалӣ дорад: кӯдак садохоро мешунавад, фарқ мекунад, талаффуз менамояд ва онҳоро бо

ҳарфҳои мувофиқ пайваст месозад. Аз ин рӯ, омӯзиши босифати фонетика яке аз шартҳои муҳимтарини саводнокӣ ва нутқи дуруст мебошад.

Мафҳум ва моҳияти фонетика. Фонетика (аз юнонӣ *phonetikos* — садо) илмест, ки системаи садоҳои нутқ ва қонунҳои талаффузи онҳоро меомӯзад. Садо — воситаи шунавоии ифодаи маъно мебошад, ки дар калима нақши фарқкунанда дорад. Ҳарф бошад, рамзи хаттии садо аст. Дар синфҳои ибтидоӣ аз рӯзҳои аввал омӯзгор бояд кӯдаконро бо фарқи байни ҳарф ва садо шинос намояд. Масалан: калимаи “модар” аз панҷ ҳарф, вале аз панҷ садо иборат аст; ё “шоҳ” аз се ҳарф, вале чор садо дорад.

Вазифаҳои асосии омӯзиши фонетика дар синфҳои ибтидоӣ. 1. Шинос кардани хонандагон бо садоҳои забони тоҷикӣ (садонок ва ҳамсадо); 2. Омӯзонидани талаффузи дуруст ва равшан; 3. Тафовути байни ҳарф ва садоро фаҳмондан; 4. Рушди шунавоии фонемавӣ; 5. Омӯзиши дурусти қироат ва навиштани калимаҳо; 6. Ташаккули нутқи шифоҳӣ ва хаттӣ; 7. Пешгирии хатогиҳои имлоӣ дар давраи аввалини саводомӯзӣ.

Аҳамияти педагогии омӯзиши фонетика. Фонетика на танҳо воситаи омӯзиши забон, балки омили муҳими рушди зеҳнӣ ва психологӣ мебошад. Кӯдаке, ки садоҳоро хуб фарқ мекунад, дар хондану навиштан муваффақ аст. Омӯзиши фонетика ба ин малакаҳо мусоидат мекунад: инкишофи шунавоии дақиқ, афзоиши тавачҷуҳ ва диққати кӯдак, рушди нутқи фаҳмо ва забони модарӣ, ташаккули тафаккури забонӣ ва зебоии сухан.

Фонетика дар синфҳои ибтидоӣ на танҳо як бахши илмӣ, балки пояи ташаккули фарҳанги нутқ, хондан ва навиштани дуруст мебошад. Омӯзгори босалоҳият бояд тавассути усулҳои шавқовар, машқҳои шунавоӣ ва бозӣҳои таълимӣ хонандагонро ба омӯзиши садоҳо ҷалб намояд. Аз дониш ва маҳорат дар фонетика тамоми малакаҳои забонӣ — аз хондан то суханронӣ — вобастаанд. Аз ин рӯ, омӯзиши босифати фонетика кафолати саводнокӣ, нутқи равон ва зебои кӯдакон мебошад.

Адабиётҳои истифодашуда:

1. Раҳимов, С. Забоншиносии умумӣ. – Душанбе: Ирфон, 2019.
2. Саидов, Ш. Методикаи таълими забони модарӣ дар мактаби ибтидоӣ. – Душанбе: Маориф, 2021.
3. Ҳамдамов, Н. Фонетикаи забони тоҷикӣ. – Душанбе: Дониш, 2018.
4. Вазорати маориф ва илми ҶТ. Барномаи таълимии забони модарӣ барои синфҳои 1–4. – Душанбе, 2022.
5. Ҷалолов, А. Психологияи омӯзиши забон дар синфҳои ибтидоӣ. – Душанбе: Сино, 2020.
6. Amirqulov, A. (2023). HUQUQIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA O 'RTA ASRLAR SHARQ MUTAFAKKIRLARI MA'NAVIY MEROSINING ROLI. Евразийский журнал академических исследований, 3(1 Part 3), 76-79.